

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
5. Валевська О. А. Право громадян на екологічну безпеку: проблеми конституційно-правового забезпечення / О. А. Валевська // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. — 2012. — № 4. — С. 40-48
6. Волошенюк І. В. Державний нагляд і контроль як гарантії права громадян на екологічну безпеку / І. В. Волошенюк // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». — 2012. — Вип. 1. — С. 119–130.
7. Золотарьова Н. І. Адміністративна діяльність органів прокуратури у сфері екологічної безпеки / Н. І. Золотарьова // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. — 2012. — № 2. — С. 86-89.

Ключові слова: юридична відповідальність, екологічна безпека, екологічна проблема, порушення, навколишнє природне середовище.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І. Є.

Хамелко Оксана Юріївна

студентка 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

Землі сільськогосподарського призначення займають центральне місце у складі земель України. Це пояснюється тим, що згідно із ст. 14 Конституції України та ст. 1 Земельного Кодексу України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Тому з метою захисту національних інтересів, при набутті земельних ділянок сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами, законодавець встановив деякі обмеження для останніх.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 22 ЗК землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземним громадянам, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та

іноземним державам. Якщо ж такі землі отримані іноземними громадянами, особами без громадянства, іноземними юридичними особами у спадщину, згідно з ч. 4 ст. 81 та ч. 3 ст. 82 Земельного Кодексу вони протягом року підлягають відчуженню [1].

Цікавою є думка І.І. Каракаша, відповідно до якої положення ч. 4 ст. 81 та ч. 4 ст. 82 ЗК України є підставою для ствердження, що діючий кодифікований земельний закон взагалі виключає можливість набуття сільськогосподарських земель у власність іноземними суб'єктами права» [2, с. 129]. Водночас з аналізу даних статей ЗК України випливає, що земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземні суб'єкти мають право набувати, проте лише у спадщину, й протягом року зобов'язані їх відчужити. У разі невиконання іноземним суб'єктом вимоги щодо відчуження земельної ділянки сільськогосподарського призначення протягом одного року настають передбачені ЗК наслідки, а саме, право власності на земельну ділянку може бути примусово припинене за рішенням суду.

Добровільне відчуження іноземцем (особою без громадянства) земельної ділянки сільськогосподарського призначення здійснюється шляхом укладення відповідної цивільно-правової угоди (купівлі-продажу, міни, дарування тощо). Донедавна, через недостатню правову регламентацію іноземці при добровільному продажі землі стикалися з труднощами, через дію мораторію на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Правову позицію щодо вказаного питання висловив Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у листі від 16 січня 2013 року № 10-71/0/4-13 роз'яснивши, що на іноземців мораторій не поширюється, оскільки норма ч. 4 ст. 81 ЗК є імперативною.

Що стосується примусового позбавлення права власності на земельну ділянку, то дана норма піддається гострій критиці з боку науковців. Зазначається, що закріплення подібної підстави припинення права власності на земельну ділянку не обумовлено існуванням належного порядку припинення такого права, адже ЗК України не деталізує процедури примусового відчуження, не визначає суб'єктів звернення до суду з вимогою про відчуження земельної ділянки, що не сприяє ефективній реалізації цієї норми [3, с. 273]. Як роз'яснено в Листі № 10-71/0/4-13, позивачем у справах про примусове відчуження успадкованих іноземцями чи особами без громадянства земельних ділянок сільськогосподарського призначення можуть бути відповідні органи прокуратури в межах повноважень, визначених законодавством України. Що стосується практики, то переважно суди задовольняють позови органів прокуратури про припинення права приватної власності іноземних суб'єктів земельні ділянки і в більшості випадків відчужують земельні ділянки на користь територіальних громад або держави. У своїх рішеннях суди зазначають, що за іноземним громадянином зберігається право на отримання повного відшкодуван-

ня вартості земельної ділянки. Проте сама процедура та порядок такого відшкодування не затверджений, що суттєво впливає на можливість реалізації зазначеного права. Тому доцільним було б законодавчо врегулювати дане питання, щоб зацікавлені особи мали змогу отримати відповідні кошти.

Неврегульованим також залишається питання розпорядження землями сільськогосподарського призначення, отриманими у спадщину юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, засновниками чи учасниками яких є іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, створені відповідно до законодавства, іншого ніж законодавство України. Адже такі особи відповідно до ЗК не можуть мати у власності земельні ділянки сільськогосподарського призначення.

Проблемним є також питання розпорядження землями сільськогосподарського призначення у випадках переходу прав учасника юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, якщо вони мають у власності землі сільськогосподарського призначення, до іноземних громадян, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб.

Таким чином, земельне законодавство не деталізує процедури примусового відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами, не визначає вичерпне коло суб'єктів звернення до суду з вимогою про відчуження відповідних земельних ділянок, не конкретизує чи є припинення права земельної власності за цією підставою оплатним або безоплатним, а також не дає відповіді на деякі інші питання, що можуть виникати при його реалізації. Вважаю за необхідне внести відповідні зміни і доповнення до Земельного Кодексу з метою створення чітких та зрозумілих механізмів реалізації прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Земельне право України: навчальний посібник / [І. І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін.]; за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитоновної. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Одеса : Юридична література, 2017. – 588 с.
3. Набуття і реалізація прав на землю в Україні: навчальний посібник / [А. Й. Годованюк, І. І. Каракаш, Є. О. Платонова та ін.]; за ред. проф. І. І. Каракаша – Одеса: Юридична література, 2016. – 332 с.

Ключові слова: іноземний суб'єкт, землі сільськогосподарського призначення, відчуження, мораторій, продаж.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є. О.